משום רבי שילא אמרו [א]חתן פטור והשושבינין וכל בני החופה חייבין תניא א"ר חנניא בן עקביא [ב]כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת פטורין מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצוה פטור מן המצוה ת"ר [ג]הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי דרכים ביום ובלילה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכין לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא כי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא הוו גנו ארקתא דסורא אמרי [ד]אנן שלוחי מצוה אנן ופטורין ת"ר [ה]שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה [ו]שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה וליעבדי סוכה התם וליתבו אביי אמר [ז]תשבו [ח]כעין תדורו רבא אמר [ט]פרצה קוראה לגנב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מנטר כריא דפירי: [י]חולים ומשמשיהם: תנו רבנן [כ]חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו אר"ש ב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר ר' יוסי בריבי לישן אני ומשמשי חוץ לסוכה רב שרא לרב אחא ברדלא למגנא בכילתא בסוכה משום [ל]בקי רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללתא משום סירחא דגרגישתא רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער [מ]פטור מן הסוכה והא אנן תנן חולין ומשמשיהם פטורים מן הסוכה חולה אין מצטער לא אמרי חולה הוא ומשמשיו פטורים [נ]מצטער הוא פטור משמשיו לא: [ס]אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה: וכמה אכילת עראי אמר רב יוסף [ע]תרתי או תלת ביעי א"ל אביי והא זימנין סגיאין סגי ליה לאיניש בהכי והוה ליה סעודת קבע אלא אמר אביי [י]כדטעים בר בי רב ועייל לכלה ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה [ל]ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה מ"ט אמר רב [מ]אשי גזרה שמא ירדם א"ל אביי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין אבל לא שינת קבע ליחוש שמא ירדם אמר רב יוסף בריה דרב עילאי במוסר שינתו לאחרים מתקיף ליה רב משרשיא [נ]ערביך ערבא צריך אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ס]במניח ראשו בין ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך [ע]לא קבע ולא עראי ותניא אידך בין קבע בין עראי לא קשיא [מ]הא דנקיט להו בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפרים סודרא עלויה וכמה שינת עראי תני רמי בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה תניא נמי הכי הישן בתפילין ורואה קרי [ס]אוחז ברצועה

ואינו

משום ר' שילא אמרו חתן פטור. מקריאת שמע דטריד ושאר בני חופה חייבין ולית להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה: **תגריהן.** הלוקחין מהן כדי למכור ולהמציאן לצריך להם: **מוכרי תכלת.** לציצית: **הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום.** דכתיב בסוכות תשבו (ויקרא כג) כעין ישיבת ביתו כשם שכל השנה אינו נמנע מללכת בדרך בסחורה כך כל ימות החג שאינו יום טוב לא הצריכו הכתוב למנוע: **הולכים לדבר מצוה פטורין ביום ובלילה.** אף על פי שאין הולכין אלא ביום ומשום דטרודים ודואגים במחשבת המצוה ובתיקוניה פטורין מן המצוה: **שלוחי מצוה אנן.** שבאנו לשמוע הדרשה ולהקביל פני ריש גלותא: **ארקתא.** על שפת הנהר: **שומרי גנות ופרדסין.** אין זזין משם: **כעין תדורו.** כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הזקיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומצעותיו וזה אינו יכול להביאן שם מפני הטורח: **פרצה קוראה לגנב.** משל הדיוט הוא ואף כאן הגנב רואה אותו יושב בסוכה בלילה והוא נכנס וגונב הפירות לרוח אחרת: **כריא דפירי.** כרי של פירות שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרן ואין כאן פרצה קוראה לגנב: **רבי יוסי בריבי.** יוסי החכם חריף שבדורו והוא ר' יוסי בן חלפתא: **למגנא בכילתא.** ואע"פ שיש לה גג וגבוהה עשרה והוי כאילו חוץ לסוכה: **משום בקי.** צינצל"ש: **סירחא דגרגישתא.** קרקע לבנה שהיו טחין בה קרקעית הסוכה: **מצטער.** שהסוכה מצערתו: **תרתי או תלת.** שתים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורסייל"ש: **כדטעים בר בי רב ועייל לכלה.** בבוקר כשהולכין לבית המדרש ודואג שמא ימשכו השמועות וטועם מלא פיו ושותה: **ירדם.** שמא תחטפנו שינה ויישן קבע: **אבל לא שינת קבע.** שמא יפיח בהן: **מוסר שינתו לאחר.** אומר לחברו אם ארדם העירני: **ערביך ערבא צריך.** שמא אף הוא ישכב ויישן: **בין ברכיו.** דודאי לא ירדם: **רבא אמר.** לשמא ירדם לא חיישינן הלכך בתפילין שרי וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשינה ואין בה חילוק בין קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם קובע עצמו לשינה שפעמים שאינו אלא מתנמנם מעט ודיו בכך הלכך זו היא שינתו וגבי תפילין דטעמא שמא יפיח בהם ולאו משום איסור שינה בנייס פורתא לא אתי לידי הפחה: **דנקיט להו בידיה.** לא קבע ולא עראי שמא יפלו מידו: **דמנחי ברישיה.** עראי מותר וקבע אסור שמא יפיח: **דפרים סודרא עלייהו.** הניחם אצל מראשותיו בין קבע בין עראי דלא נתנה תורה למלאכי השרת: **ורואה קרי.** צריך לסלקן מראשו בעוד הקרי עליו:

ולא

חתן פטור מקריאת שמע. דטריד ושאר בני חופה חייבין לית להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה כדפירש בקונט' וקשיא דאי לית להו א"כ יתחייב חתן בסוכה ומשמע דבחתן פוטר יותר מת"ק לכך נראה דקסבר חתן אין יכול לכוין דעתו כלל אפי' בפסוק ראשון אבל שאר בני חופה יכולין לכוין ולקריאת שמע לחודיה קאי ובכולהו אחריני מודו לת"ק:

ומכל מצות האמורות בתורה. מאי דאיצטריך למיחשב הני אגב דחשבינהו בברייתא קמייתא:

הולכי דרכים ביום. כל זה נפקא מתשבו כעין תדורו שכשם שאדם בביתו אינו נמנע מללכת לדרך וכן מצטער דפטרו לעיל מן הסוכה היינו מתשבו כעין תדורו דאין אדם דר במקום שמצטער:

וחייבין בלילה. כשאדם לן בלילה בישוב:

פרצה קוראה לגנב. לאו משום דלית ליה לרבא דרשה דתשבו כעין תדורו דברייתא היא לקמן בפירקין (דף כח:):

ואפילו חש בעיניו. אע"פ שאין בו סכנת עין דסכנת אבר כסכנת נפשות אפילו לחלל עליו את השבת כדמוכח פרק אין מעמידין (ע"ז דף כח.) גבי עין שמרדה:

משום בקי. ואע"פ שבפ"ק (דף יא.) דרש רבה בר רב הונא מותר לישן בכילת חתנים אע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוהה עשרה אין הלכה (א) (כרבה) כדפירשתי שם:

תרתי (או) תלת. פירש בקונט' שתים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורסי"ל בלע"ז ויש ספרים שכתוב בהן תרתי תלת ביעי והכל אחד כדמוכח לקמן (ע) גבי לימא תיהוי תיובתיה דרב יוסף ואביי דשיעור בית הבליעה כביצה ולבסוף מסיק כדטעים לורבא מדרבנן ואזיל לכלה שזה מלא פיו דהיינו כביצה ושיעור זה דוקא בפת דפירי לאו בעו סוכה כדמסיק פרק בתרא דיומא (דף עט: ושם) דקבע דידהו כאכילת עראי דפת:

אבל שינת קבע לא. והא דאמרי' פרק במה טומנין (שבת דף מט. ושם) תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים ואמר אביי שלא יפיח בהן ורבא אמר שלא ישן בהן לאו דשרי אביי לישן דהא אסר אביי גופיה הכא אלא קסבר אע"פ שאינו זהיר בשינה כאלישע מניחן כיון דזהיר שלא יפיח דשינה גופה אינה אלא גזרה שמא יפיח:

הישן בתפילין. מתוך הלשון משמע דרבי יעקב שרי אפי' שינת קבע דאי לאו הכי במאי פליגי וי"ל דכולהו מודו בשינת קבע דאסיר ופליגי במילתיה דרבי נתן דבסמוך דשרי לישן בתפילין ביום שאין דרכו לישן שינת קבע ובלילה חולץ אפילו לשינת עראי דלמא ממליך וישן שינת קבע ור' יעקב לא חייש דלמא ממליך:

נטלו

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה א סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' ע סעיף ג:
לה ב טוש"ע א"ח סי' לח סעיף ח:
לו ג מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרמ סעיף ח:
לז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
לח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
לט ז ח מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעי' ג:
מ ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
מא י כ ל מיי' שם הלכה ו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלט סעיף ג:
מב מ נ מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה עו עח סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' מד:
מג ס טוש"ע א"ח סי' מ סעיף ז:

לעזי רש"י

צינצל"ש (צילצל"ש). יתושים.
מורשיל"ש. מלוא הפה.

רבינו חננאל (המשך)

דרגלא, הוו גנו ארקתא דנהרא, אמרי אנן שלוחי מצוה אנן ופטרינן. ת"ר שומרי העיר ביום, פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה. שומרי העיר בלילה, פטורים מן הסוכה בלילה וחייבין ביום. שומרי גנות ופרדסים, פטורים ביום ובלילה. חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה. ת"ר לא חולה שיש בו סכנה אלא אפי' חולה שאין בו סכנה, ואפי' חש בעיניו או בראשו, וכן הלכה. ואפיקנא חולה, הוא ומשמשיו פטורים מן הסוכה, אבל המצטער הוא לבדו פטור. ואפי' אינו מצטער אלא משום בקי, או משום סירחא וכיוצא בה, פטור. וכל שכן אם מצטער בדבר שלמעלה מאלו. כמה היא אכילת עראי ששנינו שאוכלין חוץ לסוכה, רב יוסף אמר שתים ושלש לגימות, אביי אמר כדטעים בר בי רב מידי ועייל לכלה. תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע, בדמנחי ברישיה. ישן בין קבע בין עראי, בדמפריס סודרא עלייהו. לא קבע ולא עראי, בדנקיט להו בידים. תניא הישן בתפילין וראה קרי, אוחז ברצועה

(א) לפנינו בש"ס וברי"ף הגי' פטורין מק"ש, ואולי ט"ס נפל בדברי רבינו וקצת י"ל ע"פ דברי התוס' ד"ה חתן וכו'.

מסורת הש"ס

א) [ערכין ג:], ב) [לעיל י:], ג) [תוספ' פ"ב ה"ג], ד) [לקמן מ. מה: ערכין ג:], ה) [הי"ל לכתוב בסוכות תהיו אלא תשבו היינו ישיבה לכך עיקר והיינו כעין תדורו תוי"ט סוף מ"ד], ו) [תוספתא פ"ב ה"ג], ז) [ערוך פי' שבן קורין לפספס בערבי וי"א זבובים קטנים], ח) ע"ז נב. [לקמן מ.], ט) [שם], כ) [נראה דהיינו כר אשי הקדמון דאל"כ אליך יעויר שאבי הש"ג לה לזה אבי שכיב קודם רבא כדאיתא בכתובות סב. וביום שמת רבא נולד רב אשי כדאי' קידושין עב:], ל) [גיטין מה:], מ) [לקמן מח:], נ) [עי' תוספות קידושין מח. מד"ה הא כתיבא], ס) [ויקרא כג], ע) [דף כז.].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה משום בקי וכו' הלכה כן כדפירשתי:

מוסף רש"י

שלוחי מצוה אנן. להקביל פני ראש גולה, דחייב אדם להקביל פני רבו ברגל ופטורין, דתנן שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה (לעיל כה.). כדטעים בר בי רב. דהיינו כביצה, דכביצה אוכל הוא ככביצה אוכל היא, כדאמרינן בפ' בתרא דיומא (פ.) מכל האוכל אשר יאכל. (לקמן כז.)

רבינו חננאל

משום ר' שילא אמרו, חתן פטור, והשושבינין וכל בני החופה חייבין. תניא א"ר חנניא בן עקביא כותבי (מוכרי) [כותבין] ספרים ותפילין ומזוזות, הן ותגריהן, ותגרי תגריהן, וכל העוסקים במלאכת שמים, לאתויי מוכרי תכלת, לא שחייבין בקרית שמע, ופטורין מן התפלה ומן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי ר' יוסי הגלילי דאמר העוסק במצוה פטור מן המצוה. ת"ר הולכי דרכים ביום, פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. הולכי דרכים בלילה, פטורים בלילה וחייבים ביום. הולכי לדבר מצוה פטורים ביום ובלילה, כדרב חסדא ורבה בר רב הונא, הוו אתו לשבתא